

CRONICA

TV

Pornind de la faptul că teatrul de televiziune există în mod obiectiv, deci independent de voința și opiniile unui cronicar sau altul, rămâne de văzut (și de discutat), cum există, permanent sau intermitent, săptămânal, lunar, trimestrial, cu strălucire sau fără, cu actori mari sau cu actori mici, cu piese mari sau cu piese mici, cu succese mari sau cu succese mici etc. (Se pot adăuga toate antinomiile pe care ni le îngăduie gândirea dialectică.) Aici, rămânând în limitele dialecticii, vom recunoaște că există două poziții. Diametral opuse. Creatorii teatrului de televiziune spun că totul e bine, foarte bine, de la periodicitatea transmisiilor pînă la amploarea succeselor. Cu unele rezerve. Cite un cronicar (sau o cronicară) sceptic spune că nimic nu e bine, de la periodicitatea transmisiilor pînă la amploarea succeselor. Cu unele rezerve. Noi, ceștilalți, spectatorii și cronicarii obiectivi, lipsiți de prejudecăți, alergii sau interese de o parte sau de alta, trebuie să admitem, ca românul imparțial, că și unii și ceilalți au și nu au dreptate, că teatrul la televiziune are perioade de consecvență „programică” (programatică ar fi altă chestiune...) dar și perioade în care numără din doi în doi sau din patru în patru, că a realizat succese răsunătoare, dar și insuccese răsunătoare, că între succesele mari și insuccesele mari se înșiră spectacole

mai bune și mai puțin bune, că s-au făcut lucruri admirabile, dar și lucruri fără valoare, că trebuie să privim cu stîmă eforturile profesionale depuse de oamenii de teatru din televiziune și din afara ei, pentru realizarea unor spectacole de înaltă înută artistică, dar să sunăm deșteptarea cînd se moșăie sau se doarme de-a binelea în studiourile de pe Dorobanți.

Toate aceste discuții parțiale și imparțiale pot avea loc tocmai fiindcă teatrul de televiziune există, se manifestă ca atare și provoacă discuții. Iată, numai în luna octombrie, patru spectacole: un recital Irina Răchiteanu-Șirianu, o piesă italienească de după cel de-al doilea război mondial, din perioada de declin a neorealismului, și două reluări de prestigiu: *Acești îngeri triști*, *Descoperirea familiei*. Dacă bilanțul tuturor lunilor ar arăta cam așa, pareă n-ar fi rău. Dar nici foarte bine. *Acești îngeri triști* este un excelent spectacol D. R. Popescu-Geo Saizescu, montat la Teatrul Giulești, adaptat de regizor pentru televiziune și reluat după un timp. *Descoperirea familiei* este o descoperire proprie a televiziunii, bună, inspirată, foarte bine jucată, ca și *Acești îngeri triști*, dar e o descoperire cu oarecare vechime. Recitalul Irinei Răchiteanu-Șirianu este o operă a televiziunii, o operă remarcabilă, căci atrage atenția asupra marilor valori actricești din teatrul românesc de azi, dar e, totuși, un montaj după scene din spectacole teatrale. *A cui e vina?* de Paolo di Vincenzo e un spectacol destul de bun în genul său, dar pe un text relativ modest și relativ învechit. O, dacă ar fi fost și o premieră cu o piesă românească bună, contemporană, totul ar fi fost perfect, iar cronicarii de rea-credință ar fi tăcut, ar fi fost reduși la tăcere!

Și așa, însă, teatrul de televiziune se zbate să scurteze drumul spre spectatori și, implicit, spre marea artă scenică. Să nu fim nedrepi: recitalul Irinei Răchiteanu-Șirianu a fost o sinteză unică, imposibilă prin alte mijloace, a unei sensibilități dramatice deosebite. Pentru spectatorii și nespectatorii pieselor în care a jucat Irina Răchiteanu-Șirianu ai recitalului de versuri populare, de viață și de dragoste, de chin și de moarte, am adăuga noi, este singura modalitate de a vedea, adunate, calitățile unei actrițe de o distincție și o noblețe, rare în haina lor tragică, o actriță legată mai mult de teatrul de expresie decît de ceea ce aduce astăzi interpretarea scenică

prin introspecție, autoanaliză, reflexivitate. Dar teatrul Irinei Răchiteanu-Șirianu este un teatru mare, important, de neînlocuit.

★

La fel, piesa lui Dumitru Radu Popescu. *Acești îngeri triști*, este una dintre cele mai importante, mai interesante și mai adevărate dintre piesele noastre contemporane, iar spectacolul lui Saizescu, de teatru și de televiziune, un excelent spectacol. Dacă nu l-aș ști pe Saizescu din film, aș spune că vocația lui reală este televiziunea. Sau teatrul? Dacă n-aș ști-o pe Mariana Mihuț din alte spectacole, aș spune că aici, în *Acești îngeri triști*, și-a descoperit rolul ideal. În această piesă adevărată, în care pustiul interior și bătrînețea, bătrînețea însemnând și înțelepciune, și cunoaștere de oameni, dar și obsolescență, renunțare, împăcare, se amestecă perpetuu cu puritatea și candoarea adolescenței. O piesă în care niște copii frumoși, chinuți, loviți, bătuți, certati cu „leprele”, fug în minciună și în vis, alungați de propria lor inadecvare la realitate, vinovați și victime în același timp, străini și rude în același timp, legați pe vecie între ei, iubindu-se și urându-se cu egală patimă și cu egală nepăsare.

Geo Saizescu, și Mariana Mihuț, și Cornel Dumitraș, și ceilalți: Mihăilescu-Brăila, Dan Tufaru, Dorina Lazăr, Ion Vileu, Traian Dănceanu — toți buni și înțelegându-se perfect între ei — au dus încă o dată la televiziune o piesă care trebuie cunoscută cât mai mult și de cât mai mulți, fiindcă e o piesă cum se scriu rar și se joacă și mai rar, la teatre ca și la televiziune, în ceruri ca și pe pământ...

★

Dar și drama lui Paolo di Vincenzo, din neorealismul întârziat și oarecum periferic, are calitățile ei, calități pe care Matei Alexandru, actor de meserie, nu regizor, dar cu multe montări la televiziune din repertoriul franco-italian, le-a relevat cât a putut și cât s-a putut. Atmosfera tipică a filmelor neorealiste, cu străzi strâmte, ornate cu statui și rufe puse la uscat, cu mesele scoase în stradă, cu baruri sordide (decorul: arh. Virgil Luscov), apoi personajele tipice: șomerul, victima a războiului, avocatul fără clientelă, prostituata necăjită, nevasta disperată și însărcinată, vecina bună, prietenul generos, moseniorul, funcționarul venal, birocrația rigidă, la care se mai adaugă o boală și o beție amară — toate într-o suită lungă, prea lungă (actorul Matei Alexandru n-a tăiat din text, înțeleg, dar regizorul Matei Alexandru de ce n-a făcut-o?), la un moment dat obositoare, la un moment dat

melodramatică, arată consecințele războiului, mizerie, suferință pe de o parte, exploatare și corupție pe de altă parte.

Dar lucrurile astea le-am văzut mai bine făcute, mai autentice, în filmele italiene, la De Sica, Rossellini, Fellini, Rossi, De Santis, Visconti, deși n-aș spune că actorii (Matei Alexandru, Mihaela Dumbravă, Marga Barbu, Chiril Economu, Ion Henter, Constantin Dinulescu, Mihai Fotino, Didona Popescu, Victor Moldovan, Constantin Bărbulescu) au jucat mai prost decât neprofioniștii filmelor neorealiste. Ba, dimpotrivă.

Chiar și regizorul, neprofionișt, dar cu intuiția spectacolului de televiziune, a făcut cîteva cadre de măiestrie, mai ales acela, să-i zicem kafkian, în care eroul străbate culoarele pustii ale unei clădiri ministeriale impozante, urcă și coboară în disperare niște scări de marmoră (încă o dată numele scenografului: Virgil Luscov!), iar din off, adică „nevăzută” pe ecran, se aude o voce, plictisită și autoritară, trimițându-l cînd jos, cînd sus, ca într-un coșmar. Celelalte coșmaruri sînt însă proaste.

Va să zică, teatrul de televiziune există. Dar ce formidabil o să existe cînd va ajunge, pe căi proprii, la concluzia lui Descartes: *cogito ergo sum!*

Dumitru Solomon

